

פרוטוקול מס' 32 / ד

סיטיבה של ועדת החינוך והתרבות, שהתקיימה ביום ג',
ט"ז בשבט, תשט"ו - 8.2.55,
בשעה 11.15.

ג. כוונות:

- חברי הוועדה:
 - ס. פרטיץ - היו"ר
 - א. כלפון
 - ש. כפרית
 - ד. נצר
 - י. סטילנסקי
 - ר. צברי
 - ל.ט. רוזנברג
 - א. רוז'אל-נאור

- סוזמניט:
 - ד"ר אבידור - המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות
 - סר. בנאור - סגן מנהל משרד החינוך והתרבות
 - סר. שריד - סגן מנהל משרד החינוך והתרבות
 - סר. סלומון - מנהל המחלקה לחינוך ערבי, מ. החינוך
 - גב' טטנר - היועצת המשפטית של משרד החינוך

ג. עדרו:

- ס. ארם
- ס. אונג
- ז. בן-יעקב
- א. ברמן
- ש. גריידי
- ק. כהנא
- ב. מצולטון

- סדר-היום:
 - א. מסובות על שאלות בקשר לחינוך הערבי;
 - ב. אי-הופעת סורים בבתי-הספר בט"ו בשבט;
 - ג. טונות.

=====

היו"ר ס. פרטיץ: אנני פותחת את הישיבה.

שר הבטחון נענה להזמנתנו והוא מוכן למסור הערב לווועדה אינפורמציה בקשר לגדב"ע. על כן הייתי מבקשת שהחברים יטכיומו לקיום ישיבה בשעות הערב, אף כי מתקיימות היום שתי ישיבות של מליאת הכנסת ושר האוצר יביא בפני הבית את הצעת התקציב החדש.

הוחלט לקיים ישיבה בשעה 19.00.

סר. סלומון: בתשובותי על שאלות החברים הלך לא לפי הסדר בו נאלו, כי אם לפי חשיבות הדברים.

כמה פליט לדבריו של זה"כ סטילנסקי, בקשר למצב-הרוח בין התלמידים והמורים, סיזוג התרבויות וכו'. אין לענות על שאלות אלו בתשובה ברורה וחד-משמעית. מתעוררת כאן השאלה מהי סידת פעילותם של הסורים באותה התנועה, ואנו קוראים לה: התנועה הערבית הלאומנית, שהי סידת היקושה שהם ירשו מתנועה זו ומהי סידת ערבותם החברתית-הפוליטית.

או.

טר סלונדון: הייתי אומר שניתן לחלק את סיבור המורים הערביים ל-3 סוגים.

לקבוצה הראשונה - שהיא הגדולה ביותר - מסתייכים אלה שהם מדיטים מבחינה לאומית, בין אם זו אדישות טבעית או אדישות מתוך הכרה. אלה הם אנשים שמתוך שיקולים יזומים החליטו בסופו של דבר לחיות במדינת ישראל, הם רוצים לחיות את חייהם כאן במקום ובשלווה, לעסות את עבודתם, ועל כן הם מלאים את תפקידם בלויאליות המכסימלית האפשרית בתנאים הנתונים. אנשים אלה אינם רוצים להעלות על עצמם חסדות של הפנונים עליהם, מתוך ידיעה שהבעיה של לויאליות קיימת אצלם, והם מקיימים מצב של אי-הזדהות עם התנועה הערבית הלאומנית עקב שיקולי זהירות. המורים הנסנים על קבוצה זו מלאים בנאמנות את ההוראות הניתנות להם ועל-כל-פנים אינם מגלים אי-נאמנות פעילה.

ישנה קבוצת מורים אחרים - היא, לדעתי, הקטנה ביותר - שהנסנים עליה רוצים להתבולל במדינת ישראל, בתוך הישוב העברי, ולחיות כאן את חייהם. הם רוצים להתבולל בין הפנים שהם מכבדים את הווי הישוב העברי ואת אורח-חיינו ובין לעסוק את חשבונם והחליטו כי כאן מקומם. גם בקבוצה זו ישנם בוגנים שונים. הבני מכיר טורה ערבי מסכיל - הוא בוגרי - אשר אשר לי פי הם צריכים לחתור להתבוללות. אילו לאנשים אלה היתה ניתנת אפשרות - גם מצדנו - להתבולל, הם היו עושים זאת. בעבודתם בהוראה הם תמיד יחתרו לקראת מצב-רוח והווי אשר יקל על תהליך ההתבוללות. אולם, כאמור, הם מהווים סיעוט.

ישנה קבוצה אחרת - גם היא לא גדולה, לפי דעתי - שאלה המסתייכים לה ספוגים בלי ספק ירושה של המאבק הערבי על השלטון בארץ. הם לא ייכחו על הירושה הזאת, ואם כי אינם טראים את שנתת ישראל בצורה פעילה כי יודעים שיטון הגבלות עליהם, הרי הייתי רואה אותם כסוכני-ישראל בכוח. אנחנו יודעים על אנשים כאלה אם מתוך עקיבה, ואם מתוך היכרות. את הקבוצה הזאת, שהיא אמנם גדולה יותר מהקבוצה של אלה הרוצים להתבולל, הייתי גם מחלק לכנייים: מלה שהם שונאי ישראל על רקע לאומני גריידיא, וכאלה שניסוקיהם נובעים מדעות מפלגתיות שונות.

י. סטילנטקי: האם גם חילוקי-הדעות העדתיים גורמים לכך?

טר סלונדון: לאו דווקא.

אני טבור ייסנם רק מעטים מאד - לדעתי הם אינם עולים על עשרות אחדות - אשר עושים מעשים שיש בהם אי-נאמנות למדינה. אבל כוודאי שישנם מעטים מאד המוכנים באיזו שהיא צורה יתת יד לפעולה מסוימת נגד האינטרסים של המדינה.

מה המצב בבתי-הספר? - אני טבור שבמשך 6 השנים האחרונות היו אולי מקרים בודדים מאד של כוונה ברורה מצד המורה להטיף לשנתה של מדינת ישראל או הנפת יחס שלילי בגלוי. קרה, למשל, מקרה שמורה לימד שיר שאנחנו ראינו אותו כשלילי ומורה זה פוטר. כן קרה עוד מקרה שמורה לימד בכיתה שיר שחשבנו כי יכול לעורר איזה שהוא חשד של ביטוי ללאומנות ערבית, ומורה זה נקנס. אני חושב כי בסך הכל במשך 6 שנות קיומו של בית-הספר הערבי במסגרת המדינה קרו אולי 10 מקרים של מתן ביטוי לאיבה כלפי מדינת ישראל. אני טבור שלא קורה כי מורה ערבי יתמסס בתפקידו לדעה, לשם הספה נגד המדינה. יתכן שמופעה כזו קיימת בצורה מאד בסתרת על-ידי לימוד שירים מסויימים, אך גם זה לעתים רחוקות.

הבני מנסה, בכל הזהירות האפשרית, לתת תשובה על כך באיזו מידה בית-הספר הערבי הוא מקום להטפת שנאה נגד עם ישראל ומדינת ישראל או להטפה למעשים אסורים ובלתי-חוקיים המזככים את הילדים לאי-נאמנות כלפי המדינה. אני חושב שבין כמלי בתי-הספר תופעה כזאת כלל אינה קיימת, פרט למקרים נדירים ביותר. כמובן, אין דברי טוכיחים כי בבתי-הספר הערביים עושים המורים מעשים חיוביים כדי לחנך אזרחים נאמנים למדינה. אני רק רוצה להדגיש שמעשים שליליים אינם קיימים.

עלינו לדעת שאין המורים הערביים חשים בחלל ריק, אין בית-הספר נמצא בחלל ריק, ואין הגעיה חינוכית גריידיא. קרה, למשל, מקרה שבמסגרת סקר כללי בבתי-הספר הערביים הגענו לכפר בענה ולא טאאנו תלמידים בבית-הספר. התברר, כי בלילה הקודם הקיף הצבא את הכפר כדי להוציא

מר סלומון:

כמו שנתבאר, וכיוון שקבוצת תלמידי הכפר התנגדה למסירת הסתובון, הטיל הצבא הסגר על הכפר. ברור, כי במצב-הרוח אשר בכפר הילדים לא באו ללמוד, ויתכן גם שהורים לאות סחאה טרבו לשלוח אותם לבית-הספר, בניח, כי המורים באותו הכפר הם מצויינים והילדים למדו במשך שנים מספר כל עליהם להיות באמצעים למדינת ישראל, והם אטומים היו באמצעים. לילה אחד כזה מספיק כדי להרוס מידה טוריימת של אותם גידולי הנאמנות שנוסחו.

בעיית החינוך הערבי קטורה גם בבעיות אובייקטיביות שעלינו לדעת כיצד להפיל בהן. אין אנו יכולים להיות בחלל ריק ולהתעלם מן המציאות. השאלה כאן איננה בזה אם הפעולה כבר בענה הייתה אודקת או לא; השאלה היא מה טרגייתם הילדים וההורים בכפר זה. חינוך אינו מצטמצם רק באותם הדברים שאנו קובעים אותם, קובעת גם הטביעה.

בתמי דק דובסה אחת, אך אפשר לתת כאלו למכביד כדי להטביר לבעיית החינוך הערבי אינה קטורה רק בזה מה עושה הסורה כאשר הוא רוצה לטפח נטעי באמנות בבית-הספר.

בשאלה כאן ישאלה אם ישנם גילויים של הכנעה חיצונית. אין תופעה כזאת. טעב הרוח בבתי-הספר הערביים הוא תקין ורגיל, כמו בבתי-הספר העבריים. הילדים נמחים ומשחקים והלימודים מתנהלים בסדרם. המורים מפלאים את כל תפקידיהם, בין אם זה לימודים או תפקידים חברתיים שונים. האווירה הכללית היא אווירה של חירות ושל שקט. בדרך כלל, בכוננו לבדוק את טעב החינוך, אנחנו שוחים בכל כפר יום או יומיים, נכנסים לעובי הקורה של הבעיות השונות, שהן בעיות של ישוב היושב בשלווה במקומו ובונה את חייו. לא מורגש בישובים הערביים כל סתח, אלא אם מודמנים לאיזה מקום לאזור מקרה כזה, כפי מקרה לנו בכפר בענה.

לא רק מצד התלמידים, אלא גם מצד המנהלים והמורים - שהם בעצם הפקידים שלנו - איננו עדים לאיזה שהם סימנים של חנופה או התרממות. היחס הוא של שווים אל שווים. כאשר היו מתקד פיסורים של לפעלה מ-270 מורים ערביים ורבים מהם באו אלינו לבקש שנחזירם לעבודה, הם באו וטענו את טענותיהם על-יסוד החוק ודבריהם לא נבדלו מדברי מורה יהודי שפוטר ומבקש שיחזירו אותו לעבודה. הם עומדים על דרישותיהם באותה טיפת התקיפות.

ד. נצר: באיזו שפה הם פונים?

מר סלומון: הם פונים אלינו בעיקר בערבית.

בבתי-הספר התיכוניים המאב שונה בטקצת, כי המורים התלמידים בהם אינם קטורים בנו באופן ישיר.

הייתי אומר שהצלחנו לבטל את ההרגשה בין המורים הערביים כי יש להם מעמד מיוחד. הם כיום רואים עצמם כחלק מהאוכלוסיה של מדינת ישראל שהשירותים ניתנים להם כרגיל, כמו לכל יתר האזרחים. טפכורת המורים הערביים שונה בכל טאת האחוזים למשכורת המורים היהודיים, כמוכב בהתחבב בכללי הדיגוב לגבי מורים בלתי-מוסטכים, בין ערביים ובין יהודיים. מורים ערביים בלתי-מוסטכים עוברים בחינות פלואים כמו מורים אחרים, ואם הם מצליחים בבחינות מעלים אותם בדרגה. אני חושב כי גיטול ההרגשה בקרב המורים הערביים כי מעמדם מיוחד הוא הצלחה רבה, ומאב זה קיים כבר כ-3 או 4 שנים. הסוויגן במשכורת בין המורים משני הסקטורים קיים זה 3 שנים. יתכן כי במשך שנה וחצי לאחר קום המדינה שדרה הרגשית טתו במקטור הערבי, אך הרגשה זאת נעלמה מאז.

כיצד אנחנו מכליירים את המורים הערביים? - עד עתה עברו את הקורסים שלנו כ-300 מורה ובקורסים האלה לימדנו אותם בגלוי את בעיותיה של מדינת ישראל, כולל: ציונות ותולדותיה, הצדקתה, ההצדקה שבהקמת המדינה על עקרונות הציונות וכו'. על דקע זה היו וליכוחים והייתי אפילו אומר: פרובוקטיביים, מצד הסדרין קורס אשר דצה לעורר את המורים הערביים לדיון בשאלות אלו. בקורסים לימדנו את המורים פרובלמטיקה של אזרחות

סדר טלפון:

הסורים

ישראל. שאלות אלו פשטו גם סחוץ לחוגי / שעברו קודטים. כל הסורים
הבלתי-טוטמכים העוסדים בבחינות טלואים חייבים להבחן באזרחות ישראל.
מתוך 740 סורים כ-400 יודעים את המקצוע של אזרחות ישראל באותה הדרגה,
כפי ירנצית שתהיה קיימת בבתי הספר המיכוניים העבריים.

קשה לדון על-כך באיזו מידה ליסוד
האזרחות במסד על-ידי הסורים האלה לתלמידים, מפני שלא הוצגה תכנית
טפורטת להוראת אזרחות ישראל בבתי-הספר היסודיים. ישנה הוראה בקשר
להוראת אזרחות בבתי-הספר המיכוניים ובבחינות הבגרות אפילו בבחינים
כזה. ישנה טורים המסלבים את ליסוד האזרחות בצורות שונות, ויש שאינם
עושים זאת.

קיימת בבתי-הספר הערביים הוראת
הגיאוגרפיה של מדינת ישראל. לא אגזים אם אומר שלא קרו מקרים שטורים
הסתמנו בהזדמנות של הוראת הגיאוגרפיה של ישראל כדי לספח יחס שלילי
כלפי מדינת ישראל או כדי להסיף לפן-ערביזם.

האם על-ידי כל זה נדקטת למעשה הרגשה
טובה כלפי המדינה טנד הילדים הערביים? - לדעתי ישנה בוודאי התחלה
של דקטת הרגשה של אזרחות במדינת ישראל. אנחנו נפגשים כמעט טדי יו
ביוטו עם נציגי האיבור הערבי, עם נציגי רשויות החינוך המקומיות,
אין לאנשים אלה הרגשה כי אנו עושים להם טובה; יש להם הרגשה שאנו
חייבים ללא הפליה לבצע את הכל שהמדינה צריכה לעשות כדי שהילדים הערביים
יקבלו חינוך, כפי יסקבלים אותו הילדים היהודיים. ישנם כאלה המבינים
את רגשי תודתם על פעמי המדינה למען החינוך הערבי, גם בשטח זה אני
דואה בוודטליזציה של רגשות, ואני חושב כי זה לטובת העניין.

אלה תשובות לשאלות מה"כ ממילנסקי,
וזני חושב כי הן פחות או יותר טניחות את הדעת.

השוואה בין מספר בתי-הספר בתקופת
המנדט וכיום. לפי הדין-וחשבון של ממסלת המנדט היו בתקופת המנדט
בארץ-ישראל המערבית כ-800 ישובים ערביים, מזה 17 ערים, בכל הישובים
האלה היו בשנת 1946 454 בתי-ספר - וזה אחרי 30 שנות שלטון המנדט.
ב-10 השנים הראשונות ללטון המנדט קצב הקטת בתי ספר ערביים היה אטי.
אחרי שנת 1931 חלה עליה ניכרת במספר בתי-הספר, הן בגלל התענינותו של
הישוב בחינוך, והן בגלל פעילותה של ממסלת המנדט בשטח זה. אולם
עיקר הפעולה בהקטת בתי-ספר ערביים נעשתה ב-8 הינים האחרונות לקיום
המנדט.

רוב רובם של בתי-הספר הערביים שהיו
קיימים בכפרים היו בני 5 כיתות בלבד שליטד בהם מורה אחד או שניים.
רק מספר קטן של בתי-הספר היו בעלי 7 כיתות. באות-אל-פחות
לטסל היה בשנת 1937 בית-ספר עממי בן 7 כיתות שאליו נילחו כל התלמידים
שהוטלץ על השטח לימודיהם לאחר שסיימו 5 כיתות בכפרם.
בכפר הדרוזי הגדול דלית-אל-כרסל ישנו
כיום בית-ספר עממי גדול בן 12 כיתות, עם גן-ילדים, שטלמדים בו 12
טורים. בשנים האחרונות של המנדט היו בכפר זה 2 טורים אשר בשני חדרים
קיימו 5 כיתות.

כיום ישנם 112 בתי-ספר ב-107 ישובים
ערביים, והם מכסים את כל רשת הישובים הערביים במדינה. מתוך 454
בתי ספר שהיו בתקופת המנדט רק 42 היו בני 7 כיתות וכ-80 בני 6 - 5
כיתות עם מספר טורים סלא. היתר היו בתי-ספר בלתי-טדורגיים.

לדעתי עשינו את הכל כדי לקיים במסגרת
הערבי את חוק ליסוד חובה. אם החוק בכל זאת אינו מקויים בטלואו, אין
זה באשמתנו אלא באשמת האוכלוטיה הערבית שאינה טוכנה לשלוח לבית-הספר
את וכוות בטידה הנדרשת. יתכן שזה באשמתנו מפני שלא שלחנו את המשטרה
שתלוץ על ההורים, אלא במקרים בוודיים.

היו ר"מ. פרטיץ:
כמה מחוזרים סיימו את בית-הספר היסודי
מאז קום המדינה?

טו.

סר סלוננו:

5 מחזוריים.

כרבע, סמוך 112 בתי-ספר ב-45 יטנה כיתה ח'.
בדרך כלל, אם בכלל אפשר לעשות הסוואה בין סצב החינוך הערבי בתקופת
הסנדט ובין הסצב כיום, ההסוואה היא ללא כל ספק לטובתנו.

בשאלה כאן שאלה חשובה מאוד על דבר סצבם
הסוציאלי של התלמידים. פרט ל-5 בתי-ספר יסודיים כל היתר בסצבים בכפרים
והילדים הלומדים בהם הם בני אכרים בעלי קרקע, או בני אכרים שחוכרים
קרקע או בני פועלים העובדים במחצבות בסביבת מקום מושבם.
לפני 4 או 5 שנים נפתחו בבת-הספר הערביים
סטבחים מטעם משרד הסעד והיו צריכים לשכנע את ההורים שהם זקוקים לסטבחים
במידת שכנוע כזאת, עד כי הודעו לנשיה שעסקו בסטבחים שאין צורך לזרז
את התיאבון. טענו אז, כי בחור אנשי משרד החינוך חייבים לנו לעודד
קיום סטבחים ליסודיים, אבל אם הסטבחים היועדים להתכלת רעבים ואין כאלה,
יש לסגור אותם. לאט-לאט סטבחים אלה נסגרו ונשארו רק מספר סטבחים
ליסודיים.

לדעתי הסצב הסוציאלי בכפרים הערביים מאוד
מביח את הדעת. אין הילדים הערביים באים לבית-הספר ללא ארוחת-בוקר.
הם גם עושים רושם של ילדים בריאים, אלא שבכפרים המפגרים בתפיסת ערכם
של התטרות והמלבוש הילדים לבושים לפעמים קרעים ממש. אך זוהי בעיה
בפני עצמה, שאינה קשורה בסצבם הסוציאלי של המושבים. אין כיום ילדים
ערביים רעבים, ישנם אולי מקרים בודדים כאלה. אני חושב העולים החדשים
במקומות כמו סטבחים או תקופה הם בסצב הרבה יותר גרוע.

קשה יותר לקבל אינפורמציה על סצבם הסוציאלי
של התלמידים בבתי הספר העירוניים. אך אין לנו רושם שסצבם רע. אני
חושב שהסצב הוא נורמלי בהחלט, ובוודאי אינו גרוע מהסצב ביישובי היהודים.

בעיית התלבושת, כאמור, אינה קשורה בסצבם
הסוציאלי של הערבים, ולפעמים כאשר נכנסים לבית-ספר באיזה שהוא כפר
שמצדו הסוציאלי בהחלט מביח את הדעת רואים את הילדים כשם לבושים סלאי
על גבי סלאי. זהו כבר ענין של הרגל.

הינך ש. פרטיצי:
אם תצא הוראה המחייבת את התלמידים ללבוש
תלבושת אחידה, האם יציתו לה?

סר סלוננו:
לא היה עדיין מקרה של אי-ציות בולט לפקודה,
ולכן בוודאי יציתו גם להוראה זו. בכמה
בתי-ספר ערביים בהוגה תלבושת אחידה.

שאלת הסורים היהודיים בבתי הספר התיכוניים הערביים.
יש לנו כיום 50 מורים יהודיים בסקטור הערבי, רובם לחינוך התיכון. כמעט
כולם מורים בלתי-מוסמכים שלא סיימו סמינר או מוסד אוניברסיטאי שיכשירם
להוראה בבית-ספר תיכון, פרט למורים מספר שסיימו בעירק סמינר של 3 שנים.
רובם יוריסטים ויש ביניהם כאלה שכבר בעירק עסקו בהוראה.
בית הספר התיכון הערבי טובל מחוסר מורים
בעלי השכלה מתאימה. לכן המורים היהודיים האלה סלואים ואלל ניכר עד למאד.

האם אנשים אלה עושים משהו למען קירוב הלבבות.
לא טכולם שבענו נחת בשטח זה. ישנם ביניהם אנשים בלתי-מוסמכים ביהדות
וגם בחיי הארץ. ישנם מורים שהם מורים מוחלטים בעניני היהדות. הם היו
בעירק מורים ערביים טובים וגם כאן נשארו כאלה. רובם למדו באולפנים,
אבל קשה להגיד שהם מהווים אלמנט היכול לספק מידע שיחשב את המדינה
על הערבים.

בשאלת השאלה מה עשינו כדי להכשירם להוראה,
לא עשינו כמעט דבר. אמנם נערכו מדי פעם בפעם ימי-עיון, אך זה לא מספיק.
יתכן שחיינו צריכים לערוך סלקציה ביניהם ולבחורם לתקופת הכשרה מתאימה.
היו מקרים שפורעם אלה גרמו לנו בזיון רב סמוך העדר הבנתם למצב העדין.
בכל הזהירות אני יכול לומר שסמוך 50 המורים היהודיים העובדים כרגע
בסקטור הערבי רובם, לדעתי, מניחים את הדעת. יש ביניהם אנשים מצויינים,
הן מבחינת התאורחות במדינה והן מבחינה פדגוגית, אך אלה אינם מהווים
את הרוב.

או.

סר בנאור:

אין זה רגיל שנציג אחד של הסדר יאמר דברים הנוגדים את דבריו של נציג שני. אולם דעתי אינה זהה עם דעת סר סלומון, כי גישתו לכל הנעיות עליהן דיבר היא ליברלית יותר והוא מתייחס אליהן באופטימיות יתרה, בעוד שאני מתייחס אליהן בחוסר יתרה. על כן אינני יכול להזדהות עם התיאור המזהיר שלו.

"לא ראיתי" אינה ראיה. יש לזכור זאת כאשר מדברים על נאמנותם של הסורים הערבים ועל פעילותם בכיתות. המקרים הידועים לנו ידועים מתוך ראיה ולכן, לדעתי, קרו יותר מקרים כאלה מאשר סבור סר סלומון. כל אחד רואה את אשר ברצונו לראות.

רק לפני יומיים הרצאתי באוניברסיטה והיו נוכחים בעת ההרצאה שני סטודנטים ערביים. בסוף דברי אמרתי דברים די חמורים ואחד מהם הראה סימנים טובהקים כי דברי לא נעמו לו. תופעות אלו חוזרות מדי פעם בפעם במקומות שונים.

שאלו כאן ביחס להווי בבתי-הספר הערביים. בבתי-הספר הערביים אינו יכול להיות הווי דתי או לאומי. בטובן זה הם שונים מבתי-הספר העבריים המוסלמים כולם על הווי דתי ולאומי.

לא יתכן בבית-ספר ערבי הווי דתי, כי אפילו אם כל התלמידים הם בני דת אחת הסורים לרוב אינם בני אותה הדת או שהם בני דתות שונות. בדרך כלל גם התלמידים אינם בני דת אחת ובתי-ספר מוסלמים טהורים קיימים רק בכמה-מפגרו טטולט, העסק ועסק בית-נטופה. בכל יתר הכפרים, ובוודאי גם בערים, בתי-הספר הם מעורבים. קיימים בתי ספר ספורים בהם כל התלמידים הם בני העדה בדרונית.

גם הסורים בבתי-הספר הערביים הם בני דתות שונות ואפילו במסולט אין כמעט בית-ספר שיהיה כולו על טהרת סורים מוסלמים. כמו כן ישנם בבתי-ספר אלה סורים יהודיים ולא יתכן שמורה בן דת אחת יביא ליאירת הווי דתי של דת אחרת.

על כן אין כמעט אפשרות לטפח הווי דתי, ואינני חושב שהדבר גם רצוי, בעיקר כאשר מדובר על הווי דתי-מוסלמי.

אנחנו יוצאים ידי חובת הדת על-ידי הוראתה.

הווי לאומי בבתי-הספר הערביים לא יתכן עדיין. אפשר אמנם לנהל תעמולה למען הציננות, הקרן הקיימת והסדינה, אבל באנו לידי הכרה ברורה מדבר זה לא יועיל כי אם יזיק. הוא יביא לידי צביעות ואטידת דברים מהפה והחוצה.

סר סלומון דיבר על נאמנות הסורים הערביים. נכון, אנחנו יודעים כי הם בדרך כלל אדיסים, הם אדיסים בגדנו ולא בגד הערבים. אך הילד אינו ניתן להשפעת המורה ובית-הספר בלבד. הוא ניתן גם להשפעת הבית והרחוב, ואלה שניים עדיין אינם לצדנו, הן משום טעמים לאומניים, הן משום תלויות - ואולי צודקות - והן משום השפעות מפלגתיות-פוליטיות, שמטרתן להביא לידי כך.

לכן תעמולה ציננות בבית-הספר הערבי ודעות הפוכות טזה בבית עלולות לגרום לקונפליקטים אצל התלמידים וגם לגרום לצביעות. משום שיקולים אלה לא רצוי לעשות זאת. העמדה שלנו היא שמה שלא יעשה הסבל יעשה הזמן, ואנו חושבים כי במידה מסויימת הזמן כבר עשה את שלו. לדחוק את הקץ לא רצוי וגם לא כדאי.

הוראת הדת קיימת בכיתות א' עד ז'. הכיתות הנמוכות לומדות דת 3 שעות לשבוע, כיתות גבוהות - שתיים. זהו מספר שעות קטן יותר מתהוג פעם. אם בית-הספר הוא מוסלמי טהור, אזי המורה בכנס לכיתה ומלמד כרגיל, כפי שמלמדים מקצוע אחר. אם בית הספר אינו הומוגני מבחינה דתית מחלקים את הכיתות לקבוצות תלמידים בני דת אחת ומורים הנמנים על אותה הכת הדתית מלמדים את הקבוצה. בקשר להוראת הדת המוסלמית

או.

טר בנאור:

אין קושי למצוא את הסורים המתאימים, פרט לנצרת.

הנוצרים מתחלקים לכתות שונות ואם ישנו
בבית-ספר טורה המהימן על הכנסיה שלו הוא נותן לעורר דת. אם לאו -
מביאים לבית הספר כושר הנסנה על אותה הכת והוא נותן את העוררים.

האם ישנם הורים שאינם רוצים כי ילדיהם
יקבלו לעורר דת? י.ע. רוזנברג:

טר בנאור:

עדיין לא היו מקרים כאלה. ישנם הורים שהם
חברי הספלה הקומוניסטית ואם הספלה מטיפה
נגד הדת, יתכן שהם יבואו ביום טן הימים ויאמרו כי אינם רוצים שילדיהם
יקבלו לעורר דת.

דמם של הדרוזים אינה גלויה לאנשים שאינם
נפנים על עדה זו וכדרך כלל התלמידים הדרוזיים היו פטורים מעורר דת.
אך בזמן האחרון פנו אלינו ראשי העדה הדרוזית בהצעה ללמד את דתם בבתי-הספר.
יתכן שהם חוששים כי על-ידי אי-הוראת הדת הילדים מתרחקים ממנה.

בגלל נימוקים דתיים בתי-הספר הערביים
סגורים יומיים בשבוע. בתי-ספר טוטלטיים, שהורים בהם טוטלטיים או יהודים,
סגורים ביום ששי וביום שבת. בתי-ספר נוצריים סגורים ביום שבת וביום א'
בתי-ספר טעורביים, בהם לוחדים טוטלטיים ונוצרים, סגורים ביום ו' וביום א',
ובילו ביום השבת מתקיימת בהם הלימודים.

אנחנו עשינו דבר נוסף למען הדת בבתי-הספר.
בימי המנדט נקבעו לכל עדה באופן שרירותי 8 ימי חגים בשנה. אנחנו היינו
הרבה יותר ליברליים והכרנו בחגים של כל העדות, בהתאם לדרישות שלהן.
לקתולים למשל ישנם ימים המצריכים תפילה, אך אינם מצריכים טנוחה ובאותם
הימים הילדים מקבלים סעה או יעתיים בבוקר חופט, כדי שיוכלו להתפלל.
גם לדרוזים ולבהאיים הבטחנו חופט בחגיהם, ונדמה לי כי אנו הארץ היחידה
בעולם שהכירה בחגי הכת הבהאית.

דובר כאן עד עכשיו על בתי-ספר סמלכתיים
בלבד. אוסיף פרטים על בתי-ספר ערביים לא-סמלכתיים.

בתי-ספר אלה מתחלקים ל-3 סוגים:
(1) בתי-ספר עדתיים שהם - 7 בתי-ספר של
העדה הקתולית-יוונית בהם לומדים 914 תלמידים; 3 בתי-ספר של העדה הקתולית
הלטינית בהם לומדים 440 תלמידים ו-3 בתי-ספר של העדה הפרוטסטנטית בהם
לומדים 420 תלמידים. כן ישנו כחיפה בית-ספר של העדה הארמנית בו לומדים
34 תלמידים ובית-ספר תיכון כביכול של העדה האורתודוקסית בו לומדים
37 תלמידים.

(2) בתי-ספר של טרה-סנטה. לא כללנו אותם
בין בתי-הספר העדתיים, כי קשה לדעת על איזו עדה הם נפנים, אם כי הכסדים
שטלדים בהם הם בדרך כלל הכסדים הרגילים של העדה הקתולית לטינית.
ישנם 5 בתי-ספר כאלה ובהם לומדים 1210 תלמידים.

(3) בתי-ספר של זרית, הטייכים לאגודות
ולמסדרים דתיים: צרפתיים, אנגליים וסקוטיים, אמריקניים, שוודיים ופינייים.
אלה בתי-ספר טייטיונריים, והטיטיונרים האלה באו ארצה לצוד נפט, לאו
דווקא נפטות של יהודים או טוטלטיים אלא גם נוצרים בני כתות אחרות.

בתי הספר הטיטיונריים שייכים לאגודות
ומטרתם הטפודלית היא צייד נפטות. בתי-ספר של טרה-סנטה שייכים לותיקן,
לשוטר על ארץ הקודש, החל מהמאה ה-15, ואינם נמצאים תחת חסות ארץ איזו
שהיא.

או.

בתי-ספר של המיסיון הקתולי מספר 28 ובהם
לומדים 4885 תלמידים, מהם 1142 יהודים.

סר בנאור;
לומדים

קיימים 5 בתי-ספר של מיסיון פרוטסטנטי בהם
לומדים 893 תלמידים, מזה 289 יהודים.
תלמידים יהודיים לומדים גם בבתי-הספר
העדתיים ובבתי-ספר ל טרה-טנטה.

בבתי-הספר העדתיים לומדים: 128 מוסלמים,
מזה 92 בנים ו-36 בנות; 1651 נוצרים, מזה 1020 בנים ו-631 בנות; 68 דרוזים,
מזה 3 בנים ו-65 בנות; 65 יהודים, כולם בנים - בסך הכל 1912 תלמידים,
מזה 1180 בנים ו-732 בנות.

בבתי-ספר של טרה-טנטה לומדים: 317 מוסלמים,
מזה 291 בנים ו-26 בנות; 849 נוצרים, מזה 828 בנים ו-21 בנות; 9 דרוזים,
כולם בנים; 18 יהודים, כולם בנים ו-17 אחריים - בסך הכל 1210 תלמידים,
מזה 1158 בנים ו-52 בנות.

בבתי-ספר של המיסיון הקתולי לומדים:
529 מוסלמים, מזה 179 בנים ו-350 בנות; 3173 נוצרים, מזה 2107 בנות
ו-1666 בנים; 35 דרוזים, כולם בנים; 1142 יהודים, מזה 439 בנים ו-703 בנות,
6 אחריים - בסך הכל 4885 תלמידים, מזה 1721 בנים ו-3164 בנות.

בבתי-ספר של המיסיון הפרוטסטנטי לומדים:
48 מוסלמים, מזה 21 בנים ו-27 בנות; 548 נוצרים, מזה 262 בנים ו-286 בנות;
289 יהודים, מזה 130 בנים ו-159 בנות; 8 אחריים - בסך הכל 893, מזה
415 בנים ו-478 בנות.

בסך הכל לומדים בבתי-הספר הערביים הבלתי-
מסלכתיים 8900 תלמידים, מהם 4474 בנים ו-4426 בנות.

את שמיעת התשובות נמשיך בספר.

היו"ר ש. פרסיץ:

האם מסדר החינוך יוכל להסביר מה קרה
בבתי-הספר בט"ו בשבת, כאשר מורים רבים
לשמוע אינפורמציה מוסמכת.

ש. סטילנסקי:

בשבת תשי"ב, בהודעה שפורסמה על-ידינו בראשית
שנת הלימודים בקשר לימי החופש נאמר על
ט"ו בשבת כי גם זה יום חופש. הגיעו אלינו אז ידיעות כי דבר זה פורסם שלא
כהלכה ודווקא באותו היום לא היו נטיעות.
בשבת תשי"ג לא התעוררה כל בעיה בקשר
לט"ו בשבת, כי תאריך זה חל בשבת.
בחוזר שהוצאנו בשבת תשי"ד נאמר על ט"ו בשבת
כי זהו יום נטיעות. אך בתכנון שכת"ו בשבת בנה זו התלמידים באו לבית-הספר
לנטיעות ואילו המורים לא כולט הופיעו לעבודה.

ד"ר אבידור:

היו מוסדות שנטעו בערב ט"ו בשבת.
למחרת היום, בפגישתנו הרגילה עם נציגי מרכז הסתדרות המורים, עוררנו את
שאלת ט"ו בשבת והודענו כי הגיעו אלינו ידיעות שנטיעות אטנם היו אך
מורים לא היו. סר אביעזר ילין אמר כי דבר זה לא יתכן, טעמי שט"ו בשבת
אייבנו יום חופש למורים.

מיום כן, כאשר בראשית שנת הלימודים תשי"ו
שלחנו חוזר על ימי החופש בשנת לימודים זו הארכנו את הדיבור על ט"ו בשבת.
כתבנו כי זהו יום נטיעות ובמקרה שהנטיעות תידחנה ליום אחר בגלל טוג-האוויר
או כל סיבה אחרת יתקיימו הלימודים. חוזר זה נשלח ב-15 לספטמבר ש.ז.
לא רק לבתי-הספר אלא גם למרכז הסתדרות המורים.
בשבת תשי"ד, למחרת יום שליחתו של החוזר,
קיבלנו כבר מכתב תגובה מהסתדרות המורים. הלנה לא הייתה כל תגובה מצדם.

ד"ר אבידור:

ביום י"ד בכבס במוקד התחילו לטלפן אלינו מפקחי הסחורות והודיעו לנו שיצא חוזר מרכז הסתדרות הסורים אל הסורים והגבנות, הקובע כי בס"ו בכבס יהיה חופש טליוודים בין אם הנטיעות תקיימנה ובין אם לאו. משרד החינוך לא קיבל העתק חוזר זה. על כן התקשרתי סיד עם מזכיר הסתדרות הסורים והוא אישר לי את דבריהם של מפקחי הסחורות, ואמר כי הוא הודיע לסורים שס"ו בכבס הוא יום חופש. אמרתי לו כי אף אם נביח שזה באמת יום חופש, מדוע לא הגיבו על החוזר שלנו מ-15 לספטמבר, אשר קבע איזה הם ימי החופש בשנת ליטודים תש"ו. מזכיר הסתדרות הסורים ענה לי כי עד לפני 3 ימים לא ראה את החוזר של משרד החינוך ועל כן לא הגיב עליו.

בצהרי אותו היום קיבלנו סוף-סוף את העתק החוזר של מרכז הסתדרות הסורים. חוזר זה נשלח אל בתי-הספר בי"ד בכבס ובו באמת באשר שהליטודים בבתי-הספר בס"ו ביבס לא יתקיימו בין אם תהיינה נטיעות או לאו. החוזר נשלח לסורים ולגבנות ואילו אל משרד החינוך שלחו אותו בי"א בכבס, שהוא יום ה' בשבוע, ועל כן הגיע החוזר למשרד החינוך ביום א' בצהריים, כאשר לא יכולנו כבר לעשות איזו פעולה כדי למנוע העדר טורים בבתי-הספר לפחרתו.

בכל זאת התקשרנו ביום א' עם מזכיר הסתדרות הסורים ועם "קול ישראל" ובחדשות של שעה 6 בערב פורטמה טעם משרד החינוך הודעה האומרת שאם ס"ו בכבס יהיה יום גשם יתקיימו הליטודים כרגיל. לאחר שהודעת חדשות זו התקשר מזכיר הסתדרות הסורים עם "קול ישראל" וביקש לסדר הוראה מנוגדת. ס"קול ישראל" התקשרו עמנו ושאלו מה עליהם לעשות. אטרנו להם לא לפרסם את ההודעה השנייה.

היו בתי-ספר בהם נתקיימו נטיעות בס"ו בכבס, היו בתי ספר בהם היו נוכחים גם הסורים וגם התלמידים ועסקו בעבודתם הרגילה. אבל כנראה שברוב בתי-הספר התלמידים באו, אבל הסורים - לא. גלו הן העובדות.

שר החינוך סיד לאחר מכן כתב סכתב חריף למדי להסתדרות הסורים. כאן התעוררה לא רק בעיה חינוכית, אלא השאלה היא מאימתי ראוי מרכז הסתדרות הסורים לשלוח לבתי-הספר חוזרים בענין החופשות. אמנם מרכז הסתדרות הסורים יכול לחלוק על דעת משרד החינוך, אך לשלוח הודעות מנוגדות לסורים - זה לא יתכן. אנו מסכסים עתה עצה במשרד באיזה צעדים לנקוט. איננו פוטר פאסמה גם את הסורים. אם ישנן שתי הוראות מנוגדות, הייביים הסורים לדעת שעליהם לקיים את הוראות משרד החינוך. השאלה היא אם אפשר לנקוט בנשק של פיצורים מבלי התראה מוקדמת, כי זהו בעצם המקרה הראשון מסוג זה.

י. ספילבסקי: אני מפעתי גירסה כזאת, שמכיוון וביום ב', ס"ו בכבס, מתקיימות הנטיעות, הסורים לקחו לעצמם פיצוי ולא באו לעבודה ביום א'.

ר. גברי: בדרך כלל במקרה של ימי חג, כל החגיגות בגנים, לטפל, מתקיימות תמיד לא ביום החג, אלא יום אחד לפני זה.

הי"ר ש. פרסיץ: ישנן שתי שאלות בענין זה. ראשית, אסור לעבור על המקרה בשתיקה, כי אנחנו בארץ לא נקיים מדינה בתוך מדינה. קיים במדינה משרד שהוא אחראי לניהול בתי-הספר, ועל כן כל גוף אחר המרשה לעצמו לעשות דברים כגון אלה שמענו עליהם כאן לא יוצדק על-ידי תירוצים אלה או אחרים. זהו מקרה חסור עד למאד ואילו יכולתי להציע הצעה הייתי מציעה שוועדת החינוך של הכנסת מגבה את המעשה ותקרא את הסתדרות הסורים לסדר, וכך תבקש את משרד החינוך לדאוג לכך שמקרים כאלה לא יישנו.

שנית, כל המקרים יקרו ואשר עלולים לקרות בגרמים על-ידי כן שאנו משהים את החקיקה של חוקת החינוך הכללית, אשר תסדיר גם את חובותיהם וזכויותיהם של הסורים. דרישתנו הנוכחית אריכה להיות שחוקה זו תובא לכנסת עוד במושב זה.

א.ו.

להקדים

היו"ר ש. פרסיץ:
הנוהג/את עריכת חגיגות, שעליו דיברה חה"כ צברי,
הוא נוהג פסול, לא רק מפני שהוא גורם
לביטול תורה לאלפי ילדים, אלא הוא גם גורם צרות לאם העובדת.
דברים אלה צריכים לבוא על תיקונם.

ג. צברי:

אין ספק שיש להגיב על הסקרה סקרה, אך אין
הוועדה יכולה לבזוף בהסתדרות המורים, כפי
שנוזפים בתלמיד בית-ספר.

בכת-ספר רבים נהגו להקדים את החגיגות.
אני חושבת שהפעם ההוראות המנוגדות שהוצאו ביחסו את המורה ואת כל
מערכת החינוך. על כן הדרך הנכונה, לפי דעתי, היא לקרוא לבירור את
מרכז המורים. מסרד החינוך צריך לעשות זאת.

ד. רוזנברג:

אינני מתנגד להקדמת החגיגות, כי ישנם חגים
בהם צריכים לעשות זאת, כאשר יום חג הוא גם
יום חופש. אך הבעיה כאן היא אחרת.

אינני חושב שאנו צריכים לקבל החלטת גינוי.
הבעיה שהועלתה כאן היא בעיה אדמינסטריטיבית של מסרד החינוך. הוא צריך
לתת הוראות למורים. אם ארגון המורים רוצה לחלק חופש בין המורים, עליו
לעשות זאת באמצעות מסרד החינוך.

על אסר

אם יש מקום להחלטת גינוי, הרי זה נגד מסרד
החינוך שאינו מסתלט על תפקידו.

אני חושב שאין לבקש באעדים נגד הסתדרות
המורים, מפני שההוראות של מסרד החינוך מחייבות את המורים ולא את
ההסתדרות שלהם, והמורים חייבים להישמע להוראות מסרד החינוך על אף היותם
חברים באיגוד. אם האיגוד שלהם סבור שהמורים זקוקים ליום חופשה נוסף
בשנה צריך הוא לנהל טא-ווא-ווחזו על כך עם מסרד החינוך, ואין לו סמכות
לקבוע על דעת עצמו.

זאת

מסרד החינוך צריך תוך זמן מסויים להודיע לנו
באיזה צעדים נקט כדי שלא תהיה בעתיד אנדרלמוסיה כזאת. אני מצדי אומר
שאם מסרד החינוך יביא בפנינו הצעות מסוימות אשר לדעתו דרושות לסם
קיום הסדר בבתי-הספר אהיה מוכן לתמוך בהן, אף אם לא אסכים להן.

א. רוזנאל-באור:

צעדו של מרכז הסתדרות המורים מעביר אותנו
שוב לימים שלפני קום המדינה, אך אין זה
אומר שהכנסת או אחת סוועדותיה חייבת לחתור לסיבה לימים ההם.

אינני חושבת שמתפקידנו לקבל החלטת גינוי
נגד מישהו. אני גם חושבת שאין לאחוז בצעדים נגד המורים, כי הם לא עשו
את אשר עשו על דעת עצמם. אנחנו חיים במדינה שהכל מאורגן בה, והמורים ידעו
סקיים גוף ביניים בינם לבין מסרד החינוך.

הצעתי היא שמסרד החינוך יביא לכנסת
הצעת חוק המסדיר את תפקידם של המורים כעובדי המדינה ואשר קובע את
תנאי עבודתם.

ד. בצר:

ועדת כנסת יכולה לפנות רק למסרד מסלתי,
אך אין היא יכולה לקבל החלטות בקשר
לגופים ציבוריים.

הדבר הכלתי-ברור הוא אם ט"ו בשבט מופיע
בחוקת העבודה של המורים כיום חופש. אם יום זה הוא כחגיגת חופשה, מותר
היה למורים לנהוג כפי שנהגו. השאלה המתעוררת מתוך זה היא האם אין חג בן יום
אחד צריך להפוך לחג הנמשך 3 ימים.

מה סקרה המנה בט"ו בשבט היה באמת בלתי-
אפשרי, בעיקר בגנים. הילדים הקטנים נשלחו לגנים ועמדו בפני הדלתות
הסגורות, כי הגנות לא באו.

אני חושבת שוועדת החינוך צריכה להפנות
את תשומת-לבו של מסרד החינוך למאורעות ט"ו בשבט ולבקשו להודיעה
מה היא עומד לעשות כדי תופעות אלו לא יישנו.

א. כלפנו:

לא הוזכר כאן שבגלל העדר המורים בט"ו בשבט
מאות ואולי אלפי ילדים סבלו מחוסר-הזנה.
האוכל אטנם הוכן, אבל הוא נזרק בסופו של דבר והילדים נשארו רעבים.
בעיה זו היא בסמכותו הישירה של מסרד החינוך. אני מציע כי בשבוע הבא
נסמע מה הם הצעדים שיש בדעת מסרד החינוך לבקש כדי למנוע הישנות
סקרים כאלה.

או.

היו"ר מ. פרטיץ:

אינני יודעת מה היתה עמדת החינוך בעניינים
דומים בימי הוועד הלאומי, אך ברור לי ואילו
היתה אז קיימת מדינת ישראל ואילו היתה אז סבר כנסת ומסגלה, ואילו באותו
הזמן היה קם ציבור שחייב לחנך את הדור הצעיר למסמעת וכבוד כלפי המסגלה,
והיה מרשה לעצמו לנהוג כפי שנהגו הסורים עתה בט"ו בשבט, היתה ועדת
כנסת קובעת עמדה בענין זה. המקרה אשר קרה מסמס תקדים חשוב מאד ועל כן
יש לקבוע עמדה זו או אחרת.

אוסרים שאין לוועדת כנסת סמכות לקבל החלטה
הנוגעת לגופים ציבוריים. אני רואה לציין כי ועדת הכלכלה קיבלה לא מזמן
החלטה הקוראת להעמיד לדין את זייפני הסזון.

י. טמילנסקי:

אני מציע לקבל את ההחלטה הבאה:
ועדת החינוך מצטערת על אי-הסדרים שחלו בט"ו
בשבט השנה, ורואה מקרה זה כחמור; הוועדה מבקשת ממשרד החינוך להנדיע
על הצעדים שנקט בענין זה ולמניעת היינות המקרה.

ד"ר אבידור:

במקרה מקרה השנה בט"ו בשבט רואה משרד החינוך
לא רק מקרה חמור כשלעצמו; מפני שבעקבותיו
סבעו אוכל מפי הילדים, אלא מפני שיש בזה מסום התערבות מצד איגוד מקצועי
בעניני בחי-ספר. אך לא ניתנה לנו דרך קלה לפתרון הבעיה. אף חוק עובדי
המדינה לא יפתור אותה, מפני שחוק במדינת ישראל אינו קובע יחסי עבודה
בין עובד ונותן-עבודה. על כן, אף אם יובא לכנסת חוק המסדיר את הסטאטוס
של הסורים כעובדי המדינה - ואני מקווה כי הוא יובא בקרוב - הוא לא יתן
את הפתרון המקווה. אין גם במדינה חוק האוסר שבימות של עובדי בחי-ספר,
דוגמת חוקים הקיימים בארצות אחרות.

בפנינו פתוחה רק הדרך של סמס-ומתן, כל הסברה
וחינוך הסורים ומרכז הסורים גם יחד. אך נוסף לכך מוכרחים אנו לנקוט
בסנקציות, כי גם סנקציות הן אמצעי שכנוע. לכן משרד החינוך לא רק מטכס
עצה כינד למנוע היינות מקרים דומים בעתיד, אלא הוא גם מחפס את
התגובה הרצויה למה מקרה. שר החינוך והתרבות שיגד כבר מכתב למרכז הסתדרות
הסורים ואנו חושבים על תגובות נוספות.

י. ט. רוזנברג:

אני מציע לוועדה לקבל את ההחלטה הבאה:
ועדת החינוך והתרבות כל הכנסת מצטערת על
האנדרלמוסיה שסדרה בט"ו בשבט. ועדת החינוך והתרבות רואה זאת כדבר חמור
מאד שמורים לא נמסעו להוראות משרד החינוך והתרבות.
ועדת החינוך והתרבות מבקשת את משרד החינוך
להודיע לה תוך שבוע-שבועיים איזה צעדים בדעתו לנקוט כדי שבעתיד לא
יקרו המקרים שיקרו בעבר.

ה ח ל ט ה

הצעת חה"כ רוזנברג - בתקבלה

א. כלפון:

בישיבה הקודמת נשללה ממני זכות הדיבור. אך
זה פגע בי באופן קשה מאד כי אני חוזר ומדגיש
שזה בעטה בצורה בלתי-צודקת, מה גם שזה מקרה נדיר בתולדות הכנסת ומה גם
שדברי לא חרגו מן המקובל. חברים שאתם דברתי אמרו שדברי היו מתונים בהחלט.
לאור זה אני מבקש כי הוועדה תחליט שזכות-הדיבור נשללה ממני שלא כדין
ושתינתן לי האפשרות לחוות את דעתי השבוע. נוסף לזה, בעת הדיון בתקציב
החדש אני שומר לי זכות לדבר בענין זה - חלוקת הסטטיסטיקות שקרן הסטיסטיקות
המסותפת - כי אילו ניתנה לי זכות הדיבור בישיבה האחרונה יתכן וסיכום הדברי
היה אחר.

הואיל והוויכוח ביני לבין ד"ר אבידור אינו
אישי, אלא דעיוני, אני מציע שבאחת הישיבות הקרובות יתקיים בידור
על מקרה זה.

א.ו.

היו"ר ג. פרסיץ:

אני מוכרחה לפחות בגד דבר אחד: מן הפרוטוקול של אותה הישיבה נמסרו הסלים אשר הכריחו אותי להגיב בצורה בה הנבתי הסלים הנ: בלתי-ידידותית ועויבת, והטלה "עויבת" הוסיפה. צורת ביטוי זה היא בלתי-תרבותית. אני מעידה את חברי הוועדה על כך. אני מינני חסודה לפני שבסך 6 שנים לא עשיתי בדבר הזה. אך הפעם לא יכולתי שלא להגיב, כי אנשים היוזבים במסדר החינוך אינם עלולים לעשות פעולות עויבות, על כן חייבת הייתי לתבוע את זכותם.

ד"ר אבידור:

יתכן שיוסבת-ראש הוועדה רואית ואף טווה, לפי החוקים הפרלמנטריים, להגן על מישהו גם כאשר הוא אינו רוצה להיות טובן. אני לא בפגעי מדברי זה כלפון.

א. רזיאל-נאור:

בדרך כלל הודעה אישית באה כדי לסיים מערכות ולישב חילוקי-דעות, ולא לפגוע בשלום הציבור. אני חושבת על כן מאסר לראות את הפרטה הזאת כמנוטלת.

היו"ר ג. פרסיץ:

בישיבה הקודמת ביקשתי את הה"כ כלפון ליקח את דבריו בחזרה, והוא אסר שלא יעשה זאת. עתה הוא בא לתבוע אותי על כך שגזלתי ממנו את רשות-הדיבור מבלי שהיתה סיבה לכך, וזה אחר שגזא האשים את מסדר החינוך בעטדה "עויבת". אני אברר כיצד זה קרה שטלא זו הוסיפה מן הפרוטוקול.

הישיבה נבעלה בשעה 13:30.